

Nyttårstale 1. januar 2024

Det er tradisjon og god skikk å ønske hverandre et godt nytt år når vi møtes første gang etter at fjorårets kalender er tatt ned fra veggen og årets nye er hengt opp. Det har vi gjort og gjør vi selvfølgelig i år også. Godt nytt år – kjære venner! Det ligger en optimisme i det å hilse hverandre et godt nytt år. Det gir uttrykk for et ønske, et ønske om å ville hverandre godt. I fjor ga jeg uttrykk for at jeg var bange. Jeg er ikke mindre engstelig i år. Jeg strever rett og slett med å finne de lysere fargene på fremtidspaletten, og må ærlig innrømme at jeg som egentlig er en optimistisk sammenskrudd fyr, kjenner på pessimisme og uro ved årets kalendersnu. Det internasjonale bildet med krig og konflikter gjør meg urolig.

For knappe tre måneder siden gikk Hamas til angrep på Israel, i et omfang som overrasket både Israel og verdenssamfunnet. Mer enn 1200 mennesker er drept i Israel, og over 200 israelere ble tatt som gisler. Hamas sitt angrep var forferdelig og brutalt, og de må stilles til ansvar for sine ugjerninger. Israel har slått massivt tilbake. Over 20 000 mennesker er drept på palestinsk side og mer enn 50 000 såret. Til sammenligning mistet 10 262 nordmenn livet under andre verdenskrig, inkludert nordmenn som falt på østfronten og norske krigsseilere. Størstedelen av den palestinske befolkningen på Gaza er drevet på flukt. Store deler av bygningsmassen er bombet sønder og sammen, befolkningen på Gaza mangler det aller meste, dessverre også verdenssamfunnets støtte eller vilje til å rydde opp.

Israel har rett til å forsvare seg, men måten den palestinske befolkningen blir behandlet på nå, kan vi ikke sitte stille og se på. For det det er verd må også vi stå opp, tale den lidende palestinske befolkningens sak, kreve stopp i krigshandlingene, en varig våpenhvile, at brudd på folkeretten etterforskes på begge sider av konflikten og at blokaden av Gaza oppheves.

Verdenssamfunnets viktigste aktører med USA i spissen må sette foten ned og presse israelske myndigheter til å stoppe krigen og endre sin politikk overfor palestinerne både på Gazastripen og Vestbredden. Vi må kunne kritisere israelske myndigheter for den urett de utsetter palestinerne for, uten at dette oppfattes som kritikk av jødene som folkegruppe.

Antisemittisme skal vi som enkeltpersoner og samfunn slå hardt ned på og kjempe mot. Vi ser dessverre økende antisemittisme både hjemme og ute. Både du og jeg må derfor være tydelige her.

I fjor sto jeg og andre nyttårstalere nokså nedslått og talte om Russlands okkupasjonskrig i Ukraina. Vi håpet da og vi håper nå på en snarlig løsning, en løsning til ukrainernes fordel. Krigens var fastlåst da, og er fastlåst nå. Tapene er store og lidelsene enorme. Ukrainernes kamp er tapper, men konflikten tærer kolossalt på landets økonomiske, militære og menneskelige ressurser. Uheldigvis tærer den også på støtten internasjonalt. Både i USA og EU sitter dette lenger inne i år enn i fjor. Det er mitt håp at den demokratiske fronten som står opp mot Russland totalt uakseptable okkupasjon av det sørøstlige Ukraina, fortsatt står sammen og bidrar med det som må til av penger og våpen. Ukrainerne kjemper for sitt land, men de kjemper også for vårt felles demokratiske styresett.

Et lite bidrag vi i Gjesdal kommune kan gjøre er å inngå et samarbeid med en kommune i Ukraina. Vi er i en prosess nå som jeg håper og tror leder frem til at vi signerer en avtale med en ukrainsk kommune i løpet av våren 2024. I dette samarbeidet vil det bli lagt særlig vekt på samarbeid om lokaldemokrati i de to samarbeidskommunene.

Det moderne demokratiets fremste politiske fyrtårn, Amerikas forente stater, lyser svakere enn før. Det skal være presidentvalg på andre siden av dammen i november i år. I skrivende stund ser det ut til at det blir de samme to kandidatene mot hverandre som det var i 2019, to kandidater et stykke forbi AFP-alder for å si det forsiktig. Det politiske ordskiftet i Washingtons, Jeffersons, Lincolns, Rooseveltts og Kennedys USA er preget av polarisering, mistenksomhet og en destruktiv mangel på samarbeid mellom de to blokkene. Den mest sannsynlige kandidaten på republikansk side, går åpenlyst på tvers av sentrale demokratiske og rettsstatlige prinsipper og verdier. Det er å håpe at de demokratiske strukturene i USA er så sterke, at det vil takle en eventuell ny Trumpperiode. Pessimistene frykter at en seier for Trump vil sette i gang en demontering av det liberale demokratiet innenfra slik vi har sett Orban og Fidesz gjøre det i Ungarn.

Jeg har familie og venner fra USA, jeg har noen av mine største musikalske og litterære helter derfra. Jeg har beundret de tolerante og liberale verdiene den amerikanske forbundsstaten er tuftet på, der ulike grupper og segment i befolkningen med svært forskjellige verdier og levesett gjennom konstitusjonen anerkjenner og respekterer hverandres rett til å leve ut sine liv i tråd med verdiene de tror på. Men jeg ottes. Jeg ottes

for disse verdiene framtid og for det samfunn som fram til nå har vært tuftet på disse verdiene.

Min og vår mulighet som gjesdalbuer til å påvirke konflikten i Midt Østen og krigen i Ukraina er svært begrenset. Men vi kan utstyre oss med folkevalgte som står opp for de undertrykte mot aggressorer og okkupanter. Jeg mener at regjeringen vår har vært tydelig her. Vår mulighet til å påvirke det amerikanske valget og demokratiet er ytterst begrenset. Men vi kan kjempe for demokratiet her hjemme, Vi kan feie for egen dør.

Da jeg for nøyaktig ni år siden, den 1. januar 2015, holdt min andre nyttårstale som ordfører snakket jeg om demokratiet og demokratiske verdier. Bakgrunnen var at vi i det foregående året hadde jubileret og feiret vår 200-årige grunnlov og det norske demokratiet. Vi har på kåringer både før og etter dette jubileet blitt kåret til verdens mest demokratiske land på The Economist Democracy Index. Det er grunn til å være stolte av dette, men dette er ikke ment som norsk selvsjukt, men som utgangspunkt for ettertanke.

Dette har ikke kommet av seg selv. Demokratiske verdier bygges over tid, og kjempes for og forsvares på daglig basis. Valg er viktig, ja helt avgjørende i et demokrati, og dermed selvfølgelig også at den eller de som taper et valg, aksepterer det og går av – bøyer seg for folkets mening og dom. Vi gjennomfører trygge, lovlige, strengt kontrollerte og demokratiske valg i Norge, både på nasjonalt, fylkeskommunalt og kommunalt nivå, der partier konkurrerer om velgernes gunst. Men jeg tenker slik: demokratiet er en daglig folkeavstemming der vi opprettholder og slutter oss til de sentrale verdiene som demokratiet er tuftet på.

Selv om jeg ikke lar meg imponere av alle valgkamporienterte utspill på sosiale medier, mener jeg at valgkampen både i Gjesdal, Rogaland og Norge foregikk anstendig og ordentlig. Kanskje lover noen av oss mer enn vi burde, vitende om hvor krevende det kan være å innfri valgløfter, men ordskiftet er stort sett respektfullt og ordentlig. Forskjellene mellom partiene er tydelige, men vi rakker i liten grad ned på hverandre. Kan hende idealiserer jeg noe, men det er slik jeg oppfatter Gjesdal.

Selve ordskiftet og måten det føres på er en sentral del av det demokratietsperterne kaller for drøftingsdemokratiet. Når vi snakker om

dette aspektet ved det moderne demokratiet, legger vi det vekt på at diskusjonen er saklig, veloverveid og kunnskapsbasert, og at ordskiftet er satt opp slik at vi i felleskap, og på sokratisk vis, kan søke etter det beste argumentet, den beste meningen og den beste løsningen på tvers av ideologiske og partipolitiske skillelinjer.

Her har vi etter min mening lykkes ganske godt i Gjesdal. En artikkel fra Gjesdalbuen i fjor kan vitne om dette. Her stod det å lese at et tilleggsforslag fra Frp ble enstemmig vedtatt. I en del kommuner er slike utfall umulige eller sjeldne. Der stoppes forslag av at det kommer fra feil side i politikk. Jeg liker å tro at gjesdalpolitikken romslighet over parti- og blokkgrensene viser at vi har utviklet en raus politisk kultur, der vi istemmer gode forslag uavhengig av partifargen på forslagstilleren, og i felleskap leiter etter og ofte finner løsningen et sted mellom partienes opprinnelige ståsted.

Her er det på sin plass å legge til at administrasjonen med kommunedirektøren i ledelsen spiller en viktig rolle. Slik vårt lokale styresett er satt opp etter formmannsmodellen, leverer kommunedirektør og kommuneadministrasjon kunnskapsbaserte og politisk nøytrale faglige fremstillinger av de sakskompleks vi som folkevalgte skal ta stilling til. Dette prinsippet for lokal administrasjon med sin politiske nøytralitet og faglige innretning er et pre for norske kommuner og norsk lokaldemokrati.

En tredje side ved demokratiet slik forskerne snakker om det, handler om medvirkning eller medvirkningsdemokratiet. Dette er hverdagsdemokratiet, slik vi prøver å sette det ut i livet gjennom omfattende prosesser for medvirkning. Noen av de gangene vi har lykkes aller best med det vi har foretatt oss som kommune, har vi vært ekstra flinke til å lytte til innbyggerne, slik vi har gjort når vi har bygget nye idrettshaller i Oltedal, Dirdal og på Ålgård, og når vi bygget vårt prisbelønte nye sentrum og sammen med næringslivet har fått renovert kulturhuset Veveriet der vi sitter nå.

Målet med dette medvirkningsdemokratiet er å lytte til innbyggerne også mellom valg. Her mener jeg vi har vært flinke i Gjesdal, og har vi fått ry utenfor kommunen for å være det. Noen konsulenter som har fulgt oss i arbeidet med det nye helsekvartalet, ga uttrykk for det at de ikke hadde

samarbeidet med en kommune som så til de grader la vekt på medvirkning. Men vi kan bli bedre. Vi skal bli bedre. Dette er min lovnad til dere og til meg selv. Vi skal bygge på det vi har fått til av samarbeid, innbyggermedvirkning og involvering, samskaping og prosesser på tvers.

Jeg ivrer for å involvere innbyggerne og få dem tettere på de politiske beslutningsprosessene, og vil foreslå at vi i kommende år starter forsøk på dette området. Vi kunne kalle det innbyggerråd, og ulike innbyggerråd kunne for eksempel vært rådspurt eller konsultert i budsjettarbeid, utarbeiding av kommuneplan og i annet planarbeid. Som alle kommuner rundt oss står vi midt inne i omfattende digitaliseringsprosesser. Her kunne et innbyggerråd vært et interessant og potensielt kreativt korrektiv. Hvordan utformer vi den digitale kommunen slik at både den digitalt kompetente opplever seg ivaretatt og den mindre digitalt kompetente henger med? Jeg er også av den oppfatning at det ville vært smart om vi rådførte oss mer fundamentalt enn vi gjør i dag når vi sammen skal utforme et alders- og demensvennlige samfunn.

Det er en glede å stå her som ordfører for 10 gang å skulle fremføre nyttårstalen på årets første dag. Det er en fornøyelse å treffe dere alle som har utmerket dere gjennom et begivenhetsrikt fjorår, og det er en ære å skulle representere innbyggerne i Gjesdal. Når vi kommer sammen og gjør opp status over det forgangne år, ser vi tydeligere hva vi har utrettet, både hver enkelt av oss og sammen. Takk til hver og en av dere som har satt Gjesdal på kartet og vist hva vi kan få til som mennesker når vi legger oss i selen og arbeider iherdig for å nå våre mål.

Jeg har ikke truffet samtlige 12 348 innbyggere i Gjesdal, men jeg har truffet svært mange av dere. Med hånden på hjertet kan jeg si at det er dette som for meg er den mest minneverdige delen av jobben som ordfører – muligheten til å treffe innbyggerne, høvet til å møte dere på hjemmebane der dere utmerker dere og kan vise hvem dere er. I løpet av 2023 har varaordfører eller jeg åpnet bankfilial, sentrumsfest, nytt uteområde på Gjesdal ungdomsskole, frøbibliotek, dagsturhytte, frisbeegolfbane, bokuke og skole for å nevne noe.

Sammen med varaordfører, næringssjef, kommunedirektør eller andre ansatte har jeg besøkt barnehager, skoler, fornøylespark, handelssenter, bedrifter i ulike bransjer, flyktninger, idrettslag, menigheter, rockeband,

global kafel, og deltatt på konserter, bispevisitas, høstfest, stølsfestival, gudstjenester, korøving, internasjonale familiedag og utallige møter. Jeg har representert kommunen og deltatt på flotte jubileumsarrangement og jubiler sammen med karateklubb, kykjelyd, Ålreit, Gilje tre, festarrangement for ansatte både i kommune og næringsliv og delt ut næringspris, handelspris og pris til gardsutsalg – og ikke å forglemme – viet en hel del lykkelige gjesdalbuer.

Jeg startet talen min med å si at jeg var urolig for den internasjonale situasjonen, og det uten at jeg i denne omgang fant rom for å snakke om klimaendringene og tapt naturmangfold, som også er en kilde til uro. Men gjennom mine mange flotte møter med enkeltmennesker finner jeg en mer optimistisk tråd i arbeidet mitt enn jeg innledet med.

Det er ikke møtene, de noen ganger langdryge og saksintense møtene, jeg vil huske fra året 2023, men møtene med mennesker, noen av dem under ordførers time her på Veveriet. Det er dette som er det gildet i en ordførers hverdag, og det er dette som gjør rollen menneskelig og gir oppgaven eksistensiell betydning. For en ordfører er møtene med mennesker det nærmeste han kommer en sakramental oppgave.

La meg, før jeg kommer helt til avslutningshilsenen for i år, løfte frem mitt kanskje stolteste øyeblikk som ordfører i fjor. Det var da vi hadde besøk av stiftelsen Helt med. Denne stiftelsen jobber for at alle mennesker skal få bruke ressursene sine i et arbeidsforhold. Gjesdal kommune nølte en stund med å slippe til mennesker gjennom Helt med, men i fjor tok vi steget og ansatte fire. Altså ikke bare ett - men fire stolte øyeblikk.

Jeg vil avslutte med å takke alle fremmøtte for tålmodig lyttende oppmerksomhet - og samtidig ønske dere alle et godt nytt år!

Frode Fjeldsbø

ordfører